

Täysistunto

Keskiviikko 19.3.2025 klo 14.00—16.46

7. Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 38/2024 vp Pia Hiltunen sd

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.28 **Pia Hiltunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä perusopetuslain muuttamisessa on nyt kyse samasta asiasta kuin äsken käsittelyssä olleessa varhaiskasvatuslain muuttamisessa, joten en lue sitä teille kokonaisuudessaan täältä, mutta luen tämän pykälän, mitä tässä esitetään muutettavaksi tai oikeastaan lisättäväksi.

Eli kiinnipitämisen osalta lisättäisiin perusopetuslakiin uusi 36 c § seuraavasti:

”Jos oppilas käytöksellään aiheuttaa välitöntä vaaraa omalle tai toisen turvallisuudelle tai uhkaa välittömästi vahingoittaa toisen omaisuutta, on rehtorilla ja opettajalla oikeus käyttää oppilaan kiinnipitämiseksi tai vastaavalla tavalla vahingon estämiseksi sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan kiinnipitämisessä tai rauhoittamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvussa.”

Ja näillä saatesanoilla keskustelua tästä aloitteesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Hänninen.

16.30 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvokas puhemies! Tänään on hyvä päivä. Suomi on ollut ylpeä koulutuksestaan. Meillä on haluttu taata jokaiselle lapselle rauhallinen ja turvallinen oppimisympäristö. Viime vuosina kuitenkin koulujen arki on muuttunut. Häiriökäyttäytyminen on lisääntynyt, ja opettajien keinot puuttua vakaviin tilanteisiin ovat riittämättömät. Oppimistilanteet kärsivät, ja se näkyy sekä oppilaiden että opetushenkilökunnan jaksamisessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelyssä ollut lakialoite varhaiskasvatuslain muuttamisesta toi esiin tarpeen selkeyttää tilannetta, jossa aikuisen on toimittava lasten turvallisuuden takaamiseksi ja varmistamiseksi. Nyt puhumme perusopetuksesta, mutta ongel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

ma on sama. Kouluissa syntyy tilanteita, joissa oppilas voi käytöksellään vaarantaa itsensä tai muut. Opettajan on voitava toimia nopeasti ja vastuullisesti. Edustaja Hiltusen lakialoite antaa opettajille ja rehtoreille selkeät puitteet, joiden mukaisesti he voivat puuttua välitömiin uhkatilanteisiin. Kyse ei ole kurin koventamisesta tai voimankäytön lisäämisestä. Kyse on siitä, että opettajilla on oikeus tarvittaessa rajoittaa oppilasta turvallisuuden takaamiseksi mutta aina viimesijaisena keinona ja mahdollisimman lyhytkestoisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän on laitettava koulutus kuntoon. Tässä on yksi osa sitä. Koulu ei voi olla paikka, jossa opettaja joutuu epäröimään, voiko hän turvata oppilaiden ja itsensä turvallisuuden, eikä se voi olla paikka, jossa häiriökäyttäytyminen estää muita lapsia oppimasta. Tämä lakialoite yhdessä varhaiskasvatukseen liittyvän esityksen kanssa rakentaa turvallisempaa tulevaisuutta. Jokainen lapsi ansaitsee rauhallisen koulunkäynnin ja jokainen opettaja työrauhan. On meidän tehtävämme varmistaa, että kouluissa on selkeät säännöt ja toimintamallit, jotka tukevat oppimista ja hyvinvointia.

Kannatan lakialoitetta ja toivon sen pikaista hyväksymistä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.33 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä lakialoitteessa, joka koskee perusopetuslain muuttamista, on samat perusteet ja samat syyt taustassa kuin aikaisemmassa, varhaiskasvatusta koskevassa lakiesityksessä. Opettajataustainen edustaja Hiltunen aivan varmasti tietää, mikä tässä on tarkoitus ja mitkä sillä ovat tarkoitusperät, elikkä lasten ja nuorten parempi turvallisuus ja opetusmahdollisuus niin varhaiskasvatuksessa kuin koulussa. Oli ilo kuulla myös se, että edustaja Hiltunen on OAJ:lta saanut tähän taustatukea ja myös lisää sitä asiantuntemusta, mitä näissä lakialoitteissa aina tarvitaan. Elikkä kiitän edustaja Hiltusta tästäkin lakialoitteesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

16.33 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen sitoutuneiden valtioiden mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa. Lapsella on oikeus turvalliseen kasvu- ja oppimisympäristöön niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessa.

Tämän Hiltusen lakialoitteen mukaan, jos lapsi omalla käytöksellään aiheuttaa välitöntä vaaraa omalle tai toisen turvallisuudelle tai omaisuudelle, on rehtorilla ja opettajalla oikeus rauhoittaa oppilas fyysisesti rajoittamalla oppilasta oman tai muiden oppilaiden tai koulun henkilökunnan turvallisuuden varmistamiseksi silloin, kun vähemmän rajoittavat toimet eivät tule kysymykseen. Hiltusen lakialoitetta voi pitää turvaavana keinona, viimesijaisena välineenä, koulun työrauhan takaamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

16.35 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos jälleen kollegoille hyvästä keskustelusta tämän lakialoitteen osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

Nimenomaisesti tässä laissa, kuten myös varhaiskasvatustilain muuttamisessa, perusopetuslain muuttamisen osalta on kyse viimesijaisesta keinosta kiinnipitämisen kannalta ja vain siinä tilanteessa, jos lapsi uhkaa itseään tai toista koulun arjessa. Meidän on turvattava jokaiselle lapselle ja kouluarjessa työskentelevälle henkilölle turvallinen koulupäivä ja oppimisympäristö, ja tämä on yksi osa sitä. Tämä vaatii varmasti monia toimia, ja tiedämme, että erilaisia toimenpiteitä on tulossa, mutta tosiaan tulen mahdollisesti uusimaan nämä aloitteet myöhemmässä vaiheessa ja toivon niille sitten laajempaa kannatusta.

Tässä hallituspuolueiden edustajat jo totesivatkin, että toivovat tälle myös nopeaa edistymistä, niin että annan vain vinkkinä sinne suunnalle salia, että tätä saa edistää, vaikka tämä onkin oppositiopuolelta tullut lakialoite, ja tämä on ihan kustannusneutraali. Tällä saataisiin kuitenkin myös sitä kouluarkea turvallisemmaksi ja opettajien työhön sitä taustatukea viimesijaisissa kiinniottotilanteissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.36 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Pitää kiittää edustaja Hiltusta siitä, että tällä aloitteella mennään oikeaan suuntaan. Nykyisin nimittäin tilanne on varsin usein sellainen, että kun puhe ei auta, niin opettajan ja rehtorin keinot loppuvat siinä kohtaa aina kesken. Vaikka jokainen ymmärtäisi, että pitäisi pystyä rajoittamaan jotenkin sen oppilaan toimintaa fyysisesti, niin sitä ei uskalleta tehdä, koska on pelkona, että joutuu sitten itse kenties syytteeseen tai muiden ikävien toimien alaiseksi. Liian korkealle on nykypäivänä viety se henkilökohtainen koskemattomuus niissäkin tilanteissa, joissa on ilmeistä, että aiheuttaa toiminnallaan joko vaaraa tai vahinkoa itselleen tai omaisuudelle tai muille, muiden turvallisuudelle. Siinä mielessä tämä aloite on hyvin oikeasuuntainen.

Itse näissä tilanteissa lukuisia kertoja olleena, jolloin sitten on jouduttu käymään siihen oppilaaseen kiinni ja rauhoittamaan häntä, voin sanoa, että sellaisessa tilanteessa, jossa ihminen vastentahtoisesti joutuu fyysisen rajoittamistoimen kohteeksi, sitä on kyllä äärimmäisen vaikea tehdä niin, etteikö se tuottaisi kipua. Sen suhteen olisin kyllä aina hyvin tarkka siitä, kirjataanko edes perusteluihin missään kohtaa niin, että se toimi ikään kuin ei saa tuottaa kipua, koska se aina tuottaa jonkintasoista kipua. Sen suhteen olisin mielelläni halukas menemään näissä hieman pidemmällekin, enimmäkseen pohtimaan sitä lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttymistä. Sehän täyttyy sillä, että se tuottaa kipua, mutta vastaavasti sitten taas varsinaisen pahoinpitelyn tunnusmerkistö on jo huomattavasti korkeammalla kynnyksellä.

Suunta on siis oikea, mutta näitä keinoja pohtiessa pitäisi vielä tietyllä tapaa herkemmlä kynnyksellä antaa opettajalle ja rehtorille mahdollisuus ohjata sitä henkilöä myöskin fyysisesti eikä aina pelkästään puheella, ikään kuin hiukan palata siihen vanhaan aikaan näiltä osin, mutta kuitenkin niin, että ne ylilyönnit pystytään ottamaan pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

16.38 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! Nämä molemmat lakialoitteet edustaja Hiltuselta — ainakin opettajakollegoiden, ystäväni, kautta kuulemieni tilanteiden perusteella — ovat nopeasti sanottuna kannatettavia. Toki tässä on varmasti hyvä sivistysvaliokunnassa hyvin perinpohjaisesti nämä asiat sitten käsitellä. Mutta kouluissa ja myös siellä varhaiskasvatuksen puolella kun on tilanteita, joissa todella lapsi aiheuttaa itselleen vaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

raa, toisille vaaraa ja myös materiaalista tuhoa ja siltikään häntä ei pystytty saamaan aisoihin, niin näen, että joitain keinoja tähän on pakko löytyä.

Tämä on tietenkin äärimmäisen herkkä kysymys ja aihe. Tässä edellisessä puheenvuorossa tuotiin hyvin esille myös näkökulmia siitä, mitä se oikeasti tulee tarkoittamaan. Tietenkin tässä pitää olla äärimmäisen tarkka, että sitten emme lähde kohti aikaisempia kurinpitomalleja, joissa tavallaan se kipu oli se tavoitekin lapsia kohtaan. Missään nimessä emme sellaista saa hyväksyä. Mielenkiinnolla odotan tietysti meillä sivistysvaliokunnassa tämän perinpohjaista käsittelyä, ja minulla on semmoinen käsitys, että nämä molemmat voivat hyvin tulla ihan tarpeeseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

16.40 **Pia Hiltunen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Lehtiselle kiitos hyvästä puheenvuorosta. Tällä hetkellä tästä ei ole säädelty varhaiskasvatuslaissa eikä perusopetuslaissa, ja tämä lakialoite on nyt tuotu sen takia, että ainoastaan rikoslaissa on tavallaan se tausta näihin tilanteisiin.

Tällaisia kiinniottotilanteita tulee arjessa. Itsekin kun opettajana olen toiminut, on ollut lapsi, joka juoksee sakset kädessä toisen lapsen perässä, voi vahingoittaa itseään, voi vahingoittaa toista mutta voi kiinniottotilanteessa vahingoittaa myös opettajaa. On ollut lapsia, jotka on saatu kiinni, jotka potkivat ja riuhtovat sylissä. Totta kai pienten oppilaiden kanssa ja varhaiskasvatuksen puolella tällaisista tilanteista selvitäänkin helpommin, mutta kun lapset kasvavat ja puhutaan jo nuorista ja totta kai tietyllä tavalla myös kookkaammista lapsista, niin tilanteet voivat käydä entistä vakavammiksi. Siksi myös ajattelen, että tälle laille voi olla kysyntää, ja tiedän, että sille on kysyntää.

Sitten tässä laissa todettiin myös, että tällaisista tilanteista on ilmoitusvelvollisuus. Edustaja Rasinkangas taisi todeta, että onko välttämätöntä jokaisessa tilanteessa ilmoittaa lievemmistä tapauksista, jos oikein ymmärsin. Itse ajattelen, että juurikin ihan jokaisesta täytyy ilmoittaa myös koteihin, mutta täytyy tehdä myös virallinen ilmoitus koulutuksen järjestäjille siellä kuntien puolella.

Tämän lain tarkoitus on tosiaan turvata lapsen oikeus eli turvallisuus — ei niinkään se, että tämä olisi kurinpitokeino ja rangaistus, vaan se, että sillä turvataan sitä lasta. Tämä laki turvaa myös sen, millä tavalla voidaan kiinniottotilanteessa toimia, ja se on tässä se tausta, eli sitä ei voida käyttää rangaistuskeinona.

Mutta kuten edustaja Kosonen — kerkesi jo poistuakin — totesi, me varmasti voimme käsitellä tätä sitten sivistysvaliokunnassa mahdollisesti tarkemmin tai jatkaa käsittelyä muussa yhteydessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.42 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä itsekin tarkentaa sitä, että missään nimessä en kannata sitä, että fyysistä rajoittamista voisi käyttää niissä keinoissa, joita halutaan käyttää rangaistuksena, ei missään nimessä näin — jos sellainen kuva kenties omasta puheenvuorostani tuli, niin se on täysin väärä — vaan nimenomaan niin, että se on osa sitä repertuaaria, jolla kouluissa tilanne pystytään pitämään omassa hallinnassa ilman, että siihen tarvitaan viranomaisia, joilla on voimankäyttöoikeuksia. Siitähän tässä viime kädessä on kyse, ja ennen kaikkea siitä, että ajatellaan sekä sen oppilaan omaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2025 vp

turvallisuutta, joka on siinä kohteena, että myöskin muiden oppilaiden turvallisuutta ja oikeutta rauhalliseen oppimisympäristöön.

Mutta yhden näkökulman haluaisin tähän vielä tuoda: olen tietyllä tapaa edustaja Rasin-kankaan kanssa samaa mieltä — jos hän käytti sellaisen puheenvuoron, en ollut itse paikalla — että aina ikään kuin tällaista laajempaa kirjallista ilmoitusta ei ole tarpeen tehdä johtuen ihan siitä syystä, että jos on... On tärkeää käydä sen oppilaan vanhempien kanssa tilanne läpi, ja mikäli siinä ilmenisi sitten, että asiaa on tarvetta laajemmin selvittää ja vanhemmat sitä vaativat, niin silloin ehkä tällainen ilmoitus olisi sitten tarpeen tehdä, mutta sitä, että ikään kuin varmuuden vuoksi tehtäisiin aina jokaisesta, en välttämättä koe tarpeelliseksi. Toki se pitää myöskin siellä koulun sisäisissä menettelytavoissa käsitellä jollakin tapaa, mutta ei tehdä siitä liian vaikeata, koska henkilökohtaisesti tiedän sen, että jos siitä menetelmästä tehdään vaikea prosessi, niin se itsessään estää sen prosessin käyttämisen, eli kynnys nousee taas sitä kautta liian korkealle, niin ettei uskalleta rajoittaa sitten sen lapsen toimintaa fyysisin keinoin. Mutta tässä on toki varmaan sitten pohdinnan paikka, ja asiantuntijat kouluissa itse tietävät paremmin, mikä sitten on järkevä tapa toimia.

Mutta yksi seikka, minkä vielä haluaisin nostaa, on se, että myöskin näissä tilanteissa, joissa oppilas ei suostu esimerkiksi häiriötilanteessa poistumaan luokasta, pitäisi fyysisesti pystyä häntä ohjaamaan ilman, että on pelkoa siitä, että hänelle sitten kenties aiheutuu jokinlainen kipu siitä, kun häntä otetaan kiinni tai ohjataan pois luokasta, ja sitä kautta sitten ikään kuin rikosprosessi alkaisi. Sen luokkarauhan ja opiskelurauhan turvaamisen pitäisi olla sen verran korkealla prioriteetilla, että myöskin fyysisesti voidaan ohjata oppilas pois luokasta tai muusta tilasta, missä hän aiheuttaa vaaraa tai häiriötä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

16.44 Pia Hiltunen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Kommentoin vielä lyhyesti edustaja Lehtiselle kirjaamisvelvoitteesta, että nämähän eivät ehkä ole kuitenkaan sellaisia jokapäiväisiä, joita tapahtuu useita päivässä, ja tämä kirjaamisvelvoite ei ehkä niin kohtuutonta vaivaa aiheuta, mutta ymmärrän totta kai sen kynnyksen nousemisen. Nythän tästä tosiaan ei ole säädetty kuin siellä rikoslaissa, niin että sinänsä tämä on varmasti tarvittava muutos tuonne perusopetuksenkin puolelle.

Jos ohjataan lapsi pois oppimisympäristöstä esimerkiksi luokkatilan ulkopuolelle, niin kyllä nämä tällaiset tilanteet täytyy käsitellä. Ei voida ajatella, että niitä voitaisiin tehdä tietyllä tavalla mielivaltaisesti — totta kai opettajalla on aina pedagoginen ja kasvatuksellinen syy siihen. Tarkoitus ei ole, että tässä tavallaan helpotetaan tällaista fyysistä kiinnipitoa, vaan nimenomaan se, että laitetaan rajat ja ohjeistetaan tarkemmin, millä tavalla tämmöisissä tarvittavissa tilanteissa sitten toimitaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.